# Z judikatury nejv. správního soudu.

**Pensijní pojištění.**

Sděluje min. rada dr. Bronislav Wellek.

Upravovač stavů v textilním závodě, zaměstnaný přípravou stavů, vkládáním řetězů, péčí o správný chod stavů, započetím předení a hotovením vzorků, nepodléhá pojistné povinnosti. — Činnost jeho vyčerpávala se manuelními pracemi, nikoli dozorem nad pracujícími tkalci; v tom se lišila od činnosti tkalcovského mistra, jehož činnost je v podstatě dozorčí. — Ani význam, který mají jeho práce pro celý výrobní proces v závodě, ani zvláštní kvalifikace, kterou vykonavatel prací těch míti musí, nepostačují k tomu, aby pracím těm vtiskly ráz prací duševních, který podle pens. zák. č. 89/1920 není podmíněn významem práce pro podnik ani zvýšenou obezřetností, přesností a zručností, při práci potřebnou, nýbrž jedině vnitřním jejím obsahem. (Nález ze dne 5. prosince 1925, č. 23.304/25.)

Strojník v textilní továrně, zaměstnaný udržováním pletacích strojů v dobrém stavu a prováděním oprav na strojích vadných, nepodléhá pojistné povinnosti. — Posuzování, v čem vada spočívá a jak ji odstraniti, jest ovšem činností duševní. — Ale žádná práce neobejde se bez určitých funkcí myšlenkových, jež pomocí empirických znalostí odborných práci tu řídí, povahu její však nemění. Při každé opravě nutno zjistiti napřed závadu a uvažovati, jak ji odstraniti. Proto nestává se však opravování vady — samo o sobě práce manuelní — prací převážně duševní. — Také nebylo věcí jeho dohlížeti na dělníky u strojů zaměstnané, nýbrž prohlédnouti občas stroje pletací a odstraniti vady na nich jím nebo dělníkem při stroji pracujícím zjištěné. (Nález ze dne 5. prosince 1925, č. 23.303/25.)

Přehlížeč zboží v textilním závodě, jenž přehlíží utkané kusy co do hrubých vad a odstraňuje vady, jako uzlíčky, konečky a znečištěná místa, neprovádí však odbornou prohlídku zboží ani zjištění, odpovídá-li objednávce, nepodléhá pojistné povinnosti. — Stížnost se zamítá jako bezdůvodná, protože — vycházejíc z jiného skutkového podkladu než napříkané rozhodnutí, nebrojí proti tomu, že žalovaný úřad hodnotil činnost stěžovatele, jak ji na základě bezvadně provedeného šetření za zjištěnu měl, jako manuelní, dělnickou, nýbrž dovozuje, že činnost stěžovatelova, jak ji stížnost líčí, je převážně duševní. (Nález ze dne 16. ledna 1926, čís. 390/26.)

Prohlížeč skla, který zjišťuje vady výrobků, jež nejsou každému na první pohled patrny, podléhá poj. povinnosti. Poněvadž je k zjištění takových vad potřebí uplatnění znalostí a zkušeností, jichž si zaměstnanec v oboru sklářském získal, dlužno pokládati tuto činnost za převážně duševní. (Nález ze dne 12. ledna 1926, č. 118/26.)

Strojvůdci při strojích na výrobu papíru nepodléhají poj. povinnosti. — Žalovaný úřad vycházel právem ze zjištění, že strojvůdci oni řídí stroj, kdežto výrobu řídí technický úředník, dílovedoucí a správce. Stížnost vychází z jiného pojmu dělníka, než jak se o něm vyslovil nejv. spr. soud ve svých nálezech z 27. března 1924, č. 3685/Boh., č. 3403 a z 10. listopadu 1925, č. 21.122/1925. Taktéž trvá nejvyšší správní soud na svém nálezu z 5. dubna 1925, č. 2838/24, Boh. č. 3447, v němž dospěl k zápornému zodpovědění otázky, zda činnost, spočívající v obsluze

a pozorování stabilních strojů, tedy v dohlížení na chod strojů těch, je převážně duševní. — I zámečník, opravuje-li pokažený zámek, musí zjistiti, v čem vada spočívá, a uvážiti, jak nejsnáze ji odstraniti.

Okolnost, že při velkém stroji pracuje více lidí, je pro otázku pojistné povinnosti strojvůdců irrelevantní. Taktéž tvrzení stížnosti, že strojvůdci zkoumali vyrobenou hmotu co do jakosti, nejv. spr. soud nemůže položiti za základ svého nálezu, poněvadž žalovaný úřad z tohoto zjištění skutkového nevycházel a stížnost netvrdí vadnost skutkového zjištění. (Nález ze dne 12. ledna 1926, č. 116/26.)

Šofér K. autodopravní společnosti nepodléhá poj. povinnosti. (Nález ze dne 7. prosince 1925, č. 23.597/25.) — Žalovaný úřad uznal právem inkasování a odvádění jízdného jakož i vedení záznamů o něm za kupeckou službu. Byť by snad bylo pravda, že stanovení jízdného děje se dle taxametru, přece vyžaduje vyjednávání se stranami určité zkušenosti a obratnosti, jíž jest jistě potřebí i při vedení záznamů a súčtování peněz. Jelikož autodopravní společnost jako společnost s ručením omezeným jest kupcem, sdílí nejv. spr. soud názor, že K. v těchto směrech konal pravidelně kupecké práce. Obchodními pomocníky ve smyslu § 1, odst. 2. zákona ze dne 16. ledna 1910, č. 20 ř. z., nejsou jednak osoby, kterých se jen výjimečně užívá k službám kupeckým, jednak ty, u kterých podřízené úkony jsou v převaze vůči kupeckým službám. Sluší dáti žalovanému úřadu v tom za pravdu, že K. nemůže býti pokládán za zaměstnance, konajícího práce kupecké, poněvadž koná převážně úkony podřízené, totiž řízení automobilu.

Pro posouzení otázky, která činnost je převážná v případech, kdy zaměstnanec koná služby jak kupecké, tak úkony podřízené, nelze klásti váhu na význam, jaký ta která činnost má pro podnik kupce nebo pro konečný cíl obchodního podnikání, totiž pro zisk. — Zákon nečiní význam ten kriteriem pro rozhodnutí otázky, která z obou činností je převážnou. — Pak je na snadě jen měřítko druhé, které stížnost nazývá mechanickým a formálním, totiž srovnání obou činností, a to pravidelně podle doby, po kterou ta která činnost se koná (neboť doba nečinnosti, kdy šoféři čekají teprve na jízdy, vůbec nepřichází v úvahu). — A tu je zřejmě notorické, že ona činnost kupecká (stanovení a inkasování jízdného a vedení zápisů) ustupuje oproti řízení automobilu co do časového rozsahu úplně do pozadí. Proti hodnocení řízení automobilu jako úkonu ve smyslu cit. ustanovení zákona o obch. pomocnících podřízeného stížnost ničeho nenamítá. Výrok žalovaného úřadu není tedy v rozporu se zákonem.

Kupecké práce. Prodavačka, prodávající v papírnickém obchodě různé druhy zboží různých cen, jež jsou označeny zvláštními značkami, podléhá pens. pojištění, protože koná kupecké služby, vyžadující určitých znalostí, výcviku a pohotovosti. Okolnost tato závisí také na př. na rozsahu živnosti obchodní. V daném případě jest v obchodě zaměstnáno více osob, z nichž některé kupujícím zboží předkládají, jiné béřou peníze a jedna zboží balí. (K okolnosti, že M. je v poměru učňovském, nejv. správní soud nepřihlížel.) (Nález ze dne 16. ledna 1926, č. 388/26.)

Práce kontorní. (Nález ze dne 16. ledna 1926, č. 117/26.) Zaměstnanci odbočky státního obilního ústavu v Opavě H. a St. nepodléhali pojistné povinnosti podle pens. zák. č. 89/1920, poněvadž podřízené práce, které v kanceláři konali, nevyžadovaly žádné zvláštní kvalifikace, nebylo k nim zapotřebí zvláštních znalostí a výcviku, charakterisujících službu

kupeckou, nýbrž pouhé pozornosti. Kupecké práce (ukládání spisů a fasciklů) zabíraly jen nepatrnou část jejich činnosti. — Ani zákon o pens. pojištění, ani zákon o obchodních pomocnících nenaznačují, že by pro posouzení otázky, jaké kdo v podniku koná služby, měl býti rozhodující moment, že zaměstnanec je nezbytným článkem v organisaci toho kterého podniku. V podniku na příklad zabývajícím se dopravou zboží, jistě jsou nezbytným článkem osoby, zboží to nakládající, a přece nikdo nebude vážně tvrditi, že osoby ty konají služby kupecké nebo vyšší nekupecké. — Pokud jde o dobu před 1. červencem 1920, posuzovanou podle cís. nař. čís. 138 z r. 1914, odmítá se stížnost, pokud navrhuje zrušení i oné části nařízeného rozhodnutí, které této doby se týká, jako nepřípustná, jelikož nebyl formulován stížní bod ve smyslu § 18 zák. o správním soudě.

P r á v n í m o c v ý m ě r ů n o s i t e l e p o j i š t ě n í o pojistné povinnosti. (Nález ze dne 5. prosince 1925, č. 22.390/25.)

Firma Schiff a Stern v Brně nepodala proti výměru zemské úřadovny, vyslovujícímu pojistnou povinnost montéra H. podle pens. zákona, opravného prostředku. Žádost firmy, aby jí byly zaplacené příspěvky vráceny, protože montéři nepodléhají pens. pojištění, byla zamítnuta, ježto proti přísl. výměru nebyly podány námitky, premie byly právoplatně předepsány a zemská úřadovna nesla risiko pojistného případu. Firma se nemůže dovolávati nálezu nejv. spr. soudu o pojistné povinnosti jiných montérů.

Stížnost firmy je zbudována na právním názoru, že n e z á k o n n ý výměr nemůže vůbec nabýti právní moci, třeba by strana opomenula nezákonnost tu podaným opravným prostředkem vytýkati a domáhati se výroku stolice vyšší. Názor ten je mylný. Jak nejv. spr. soud již opětně, na př. v nálezu ze dne 16. prosince 1921, č. 16.778, Boh. č. 1067, vyslovil, může i materielně nezákonné rozhodnutí nabýti právní moci, jestliže strana opomenula včas vytýkati jeho nezákonnost. H. byl tedy tak dlouho pensijním pojištěním povinen, dokud ho příslušný k tomu úřad povinnosti té nezbavil. (To se stalo teprve výrokem Zemské úřadovny z 15. dubna 1924.)*)

Dovolává-li se stížnost § 36 pens. zákona., stačí poukázati k tomu, že nositel pojištění je povinen vrátiti jen n e p r á v e m zaplacené premie. Premie nebyly však v daném případě přijímány neprávem, nýbrž p l n ý m p r á v e m, když výrok o pojistné povinnosti H. nabyl právní moci a H. b y l pojištěn.

N á r o k s t r a n n a v ý k o n ú ř e d n í m o c i. (Nález ze dne 30. prosince 1925, č. 24.103/25.)

Ministerstvo sociální péče zamítlo žádost bojnického panství, aby vyloučilo několik právoplatně pojištěných zaměstnanců z pensijního pojištění s tím, že nehodlá v daném případě použíti svého práva dozorčího podle § 78. pens. zák.

Stížnost bojnického panství proti tomuto rozhodnutí byla nejvyšším správním soudem podle § 2, odst. 1. zákona o správním soudu bez dalšího řízení odmítnuta, poněvadž stranám nepřísluší právní nárok na výkon úřední moci dozorčí.

§ 78 pens. zákona, jehož se naříkaný výnos i stížnost dovolává, jedná

*) Viz následující poznámku.

právě jen o dozoru státní správy nad Všeobecným pensijním ústavem a jeho zemskými úřadovnami, který vykonává ministr sociální péče.*)

## Řízení.

Nález ze dne 5. prosince 1925, č. 19.577/25:

Ředitelství velkostatku v St. namítalo proti předpisu přirážky k premiím předepsané k úhradě drahotních přídavků za rok 1923, že částka 17.237 Kč jest annuitou, kterou se umořují dlužné příspěvky, nikoli premií. Zemská správa politická zamítla tento odpor jako opožděný, protože ředitelství velkostatku nepodalo včas námitek proti výměru Všeob. pens. ústavu v Praze, kterým byla přirážka k premiím za rok 1923 předepsána, nýbrž podalo námitky teprve proti dalšímu, ciferní podklad předpisu vysvětlujícímu dopisu ústavu.

Proti výroku žalovaného úřadu, že námitky proti výměru jsou opožděny, brání se stížnost dvojí námitkou:

a) že výměr onen neobsahoval řádného právního poučení, neudávaje, na kterou zemskou správu politickou námitky mají býti podány,

b) a že neobsahoval ani specifikaci základny, kterou určil jen ciferně, takže stěžovatel neznal podkladů, z nichž pensijní ústav vycházel a námitek ani podati nemohl. Proto pokládá onen výměr za zmatečný a rozhodnutí žalovaného úřadu za vadné.

Obě námitky jsou bezdůvodny. Nezachování předpisu § 3 zákona ze dne 12. května 1896, č. 101 ř. z., má pouze ten následek, že strana podle § 3, posl. odst., může se zvláštním rekursem domáhati odstranění této závady; ale nedostatek ten nezbavuje emanaci Všeobecného pensijního ústavu vadou takovou trpící její povahy a účinků, které jí jinak podle jejího obsahu a formy příslušejí. Nemohla by proto stížnost dovozovati zmatečnost výměru ze dne 15. prosince 1924, i kdyby tento nebyl vůbec právního poučení obsahoval, a je tedy výtka ta bezdůvodnou již proto, nehledě ani k tomu, že obsahoval poučení dostatečné, t. j. poukaz, že je námitky podati u příslušné zemské správy politické.

Další vytýkaný nedostatek tohoto výměru, totiž nedostatek uvedení jednotlivých položek, na základě kterých Všeobecný pensijní ústav dospěl k základně 72.132·27, byl snad vadou; ale tu měla strana řádným opravným prostředkem včas podaným vytýkati. Vada ta nebyla překážkou, aby výrok Všeobecného pensijního ústavu — nebyv včas takto napadán — nenabyl právní moci a aby námitky, proti němu opožděně podané, nebyly pro opoždění zamítnuty.

Nálezy ze dne 16. ledna 1926, č. 389/26, a ze dne 13. ledna 1926, čís. 11.677/25:

Ministerstvo sociální péče zrušilo výměry Schwarzenbergského náhradního pensijního nařízení v Č. Budějovicích, jimiž bylo pojištěncům dosavadních náhradních smluv sděleno, že jejich

---

*) Znamená-li tato věta, že ministerstvu sociální péče nepřísluší právo vylučovati právoplatně, avšak materielně nesprávně pojištěné zaměstnance s platností ex nunc z pens. pojištění a není-li nepřímé uznání zemské úřadovny úřadem k tomu příslušným v nálezu ze dne 5. prosince 1925, č. 22.390/25, pouhým nahodilým nedopatřením, zahájil by tím nejv. spr. soud praksi od dosavadní prakse a judikatury zásadně odlišnou. (Srv. na př. nález vid. správního soudu z 20. května 1910, č. 4160, Budw. 7452 A, a nález nejv. spr. soudu z 27. března 1924, č. 21.139/23, Boh. č. 3401.

náhr. pojištění dnem 31. prosince 1923 zaniklo, protože náhr. smlouvy Jana Schwarzenberga v Č. Budějovicích pozbyly dnem 31. prosince 1920 povahy náhradního zařízení a nebylo tedy »Schwarzenbergské pensijní náhradní zařízení v Českých Budějovicích« dne 12. ledna 1924 již oprávněno vydávati jakékoli výměry ohledně pensijního pojištění, nýbrž příslušným nositelem pojištění se stal od 1. ledna 1921 počínaje Všeob. pensijní ústav (zemská úřadovna I.) v Praze.

Stížnosti proti tomuto rozhodnutí podané spatřují vadnost a neúplnost řízení v tom, že žalovaný úřad nesdělil stěžovateli obsah odvolání zaměstnanců do rozhodnutí zemské správy politické v Praze podaných, takže nemohl stěžovatel k odvoláním těm zaujmouti stanovisko a nebyla mu poskytnuta možnost se hájiti.

V odvoláních těch žádali zaměstnanci, aby bylo také rozhodnuto o jejich nárocích, plynoucích z dobrovolného interního zařízení, jakým jest Schwarzenbergský pensijní fond, což zemská správa politická odmítla, ježto se jedná o pens. zařízení, mající povahu smluv soukromoprávních.

Výtku vadného řízení neshledal nejvyšší správní soud důvodnou. Není ani všeobecného, ani zvláštního předpisu v zákoně o pensijním pojištění, podle něhož by byly úřady povinny sdělovati stranám obsah opravného prostředku, podaného proti rozhodnutí stolice nižší. Jedině v těch případech, kde úřad vyšší shledá nutným, aby před vydáním svého rozhodnutí doplnil skutkovou podstatu, z níž vycházely stolice nižší, jest ovšem povinen doplnění to prováděti za účasti stran. Tam však, kde jde o posouzení právní, po případě hodnocení skutkové podstaty již v nižších stolicích zjištěné, není potřebí se stranami jednati a proto ani obsah opravného prostředku jim sdělovati. Nelze proto v daném případě, kde šlo jedině o právní posouzení, shledávati vady v tom, když Schwarzenbergskému náhradnímu pensijnímu zařízení jako zúčastněné straně obsah odvolání nebyl sdělen, nehledě ani k tomu, že žalovaný úřad meritem odvolání toho vůbec se nezabýval a zrušil rozhodnutí zemské správy politické a výměry Schwarzenbergského náhradního zařízení proto, poněvadž je pro inkompetenci shledal akty zmatečnými, které nemohly býti předmětem rozhodování zemské správy politické.

Proti meritu napadaných rozhodnutí, totiž proti zrušení rozhodnutí zemské správy politické a odstranění výměrů Schwarzenbergského náhradního zařízení stížnost nesměřuje, nevytýkajíc jim nezákonnosti a žádajíc výslovně pouze zrušení jich pro neúplnost a vady řízení. Té však nejvyšší správní soud neshledal.

---

**Péče o válečné poškozence. — Nemocenské pojištění.**

(Sděluje dr. J. Tučný.)

Zánik nároku na důchod vdovský a odbytné. Zemský úřad pro péči o válečné poškozence v B. přiznal výměrem č. 72.192/21 Marii W. v Š., vdově po J. W., zemřelém 27. srpna 1915 ve světové válce, na základě zák. č. 142/1920 vdovský důchod roč. 600 Kč až do znovuprovdání a 50proc. drah. přídavek měs. 25 Kč až na další. Výměrem č. 134.692/1923 pak zemský úřad pro péči o vál. poškozence vyslovil, že Marii W., opět provdané H., se na základě cit. zák. a zák. č. 39/1922 od 1. června 1921 vdovský důchod a po provdání odbytné nepřiznává, ježto dne 19. května 1921 byla přijata do služeb státu a její výdělečná neschopnost nedosahuje 50 proc.; nepřísluší jí tedy od 1. června 1921 ani důchod vdovský, ani od-